

**LIETUVOS BANKAS
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR BALCIA INSURANCE SE GINČO NAGRINĖJIMO**

2025-12-19 Nr. 429-312
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir *Balcia Insurance SE*, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2025 m. birželio 20 d. įvyko eismo įvykis, kurio metu buvo apgadintas pareiškėjo automobilis „BMW 530D“, valst. Nr. (duomenys neskelbtini), (toliau – automobilis). Pareiškėjas apie žalą informavo eismo įvykį sukėlusio asmens transporto priemonių valdytojo civilinę atsakomybę apdraudusį draudiką, šis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo (toliau – TPVCAPD) sutarties pagrindu pradėjo žalos bylos administravimą.

2025 m. liepos 9 d. draudikas informavo pareiškėją apie nepriklausomų žalų ekspertų įmonės UAB „Smart claims“ nustatytą automobilio rinkos vertę – 6 017 Eur, aukciono būdu nustatytą sveikų dalių vertę – 2 045 Eur, ir apskaičiuotą mokėtiną draudimo išmoką – 3 972 Eur.

Pareiškėjas nesutiko su draudiko nustatyta automobilio rinkos verte. Draudikas, siekdamas išsiaiškinti pareiškėjo nesutikimo motyvus, paprašė pareiškėjo pateikti argumentus, kodėl, jo nuomone, apskaičiuota draudimo išmoka yra nepakankama.

Pareiškėjas 2025 m. liepos 29 d. pateikė Transporto priemonės vertinimo ataskaitą Nr. (duomenys neskelbtini) (toliau – Vertinimo ataskaita). Vertinimo ataskaitoje nustatyta automobilio rinkos vertė įvykio dieną – 8 450 Eur.

Draudikas kreipėsi į UAB „Smart claims“, siekdamas išsiaiškinti, ar tikrai šios įmonės atliktame rinkos vertės nustatyme įtraukti palyginamieji objektai yra parinkti artimiausi pareiškėjo transporto priemonei, ar komplektacijos neatitikimai vertinti koeficientu, ar palyginamieji objektai parinkti vidutinėmis rinkoje esančiomis kainomis. UAB „Smart claims“ pateiktame atsakyme nurodyta: „<...> vertinamo automobilio rinkos vertė buvo nustatyta vadovaujantis vertinimo metodika, t. y. – parinkti artimiausi, kuo panašesni palyginamieji modeliai, kad kuo labiau atitiktų vertinamą objektą. Vertinime atitinka: kėbulo tipas (universalas), modelis (530D), gamybos metai (2007 m. facelift (LCI)), variklio tipas (dizelinas 2993 cm, 173 kW), pavarų dėžės tipas (automatas (LCI)), salonas – odinis, išorės apdailos – M paketas. Vertinime nebuvo atsižvelgta tik į nežymius lyginamųjų objektų skirtumus, kurių įtaka vidutinei rinkos vertei nėra esminė – tai automobilio kėbulo spalva arba automobilio salono spalva. Kadangi kliento automobilio rida (365 446 km) tik šiek tiek mažesnė nei palyginamųjų vidurkis (399 512 km) – ridų skirtumas buvo suvienodintas koregavimo koeficientu +3,11 %, dėl kurio kliento automobilio vertė skaičiavimuose pakilo. Vertinime nebuvo parinkti pigiausi palyginamieji objektai. Vertinimas atliktas remiantis Baltijos šalių – Lietuvos ir Latvijos – skelbimų portaluose patalpintais skelbimais, kadangi šios rinkos labiausiai atitinka vertinamo automobilio eksploatacijos vietą. Vertinimo metu Lietuvoje trūko palyginamųjų objektų, kurie išpildymo prasme atitiktų kliento automobilį, dėl šios priežasties pasirinkti trys palyginamieji iš Latvijos. Vertinime nebuvo parinkti brangiausi (vakarų Europos rinkoje) parduodami palyginamieji objektai, kadangi vakarų Europos rinkoje vyrauja aukštesni automobilių techninės būklės užtikrinimo standartai, automobilių eksploatacija ir einamasis remontas yra brangesnis, kas lygiavėčiai daro įtaką transporto priemonių aukštesnėms kainoms. Tai iš esmės neatitinka vietinės rinkos realijų.“ Draudiko vertinimu, UAB „Smart claims“ nustatyta automobilio rinkos

vertė buvo teisinga, todėl jis nesutiko su Vertinimo ataskaitoje nustatyta automobilio rinkos verte.

Vis dėlto draudikas, siekdamas kompromiso su pareiškėju, į automobilio rinkos vertės apskaičiavimą įtraukė brangesnį palyginamąjį objektą, parduodamą Vokietijos rinkoje, ir pašalino pigesnį. Perskaičiuota automobilio rinkos vertė – 6 166 Eur.

Pareiškėjas nesutiko su draudiko perskaičiuota draudimo išmokos suma. Jo teigimu, perskaičiuodamas automobilio rinkos vertę, draudikas vadovavosi netinkamais lyginamaisiais objektais, kurie negali būti laikomi objektyviu pagrindu rinkos vertei nustatyti, nes palyginamieji objektai parinkti remiantis tik Lietuvos ir Latvijos skelbimais, skelbimų kokybė ir informacijos patikimumas nepatikrinti. Be to, pareiškėjo nuomone, draudikas nepagrindė, kaip apskaičiavo 2 045 Eur automobilio liekanų vertę.

2025 m. rugpjūčio 19 d. draudikas, atsižvelgęs į pareiškėjo pastabas dėl lyginamųjų objektų skelbimų, dar kartą perskaičiavo automobilio rinkos vertę. Perskaičiuota automobilio rinkos vertė – 6 197 Eur. Perskaičiavimui buvo parinkti 5 artimiausiai esantys palyginamieji modeliai pagal pareiškėjo automobilį ir pagal tuo metu galiojusius skelbimus Lietuvos, Latvijos, Lenkijos, Austrijos ir Vokietijos rinkose. Draudikas įvertino pareiškėjo pateiktoje Vertinimo ataskaitoje nurodytus duomenis ir padarė išvadą, kad Vertinimo ataskaitoje matyti esminiai skirtumai tarp transporto priemonės palyginamųjų objektų ridos, lyginami brangiausi objektai vakarų rinkoje (*www.mobile.de* skelbimų portale). Draudikas pareiškėją informavo, kad mokėtina draudimo išmoka sudaro 4 152 Eur, ji apskaičiuota iš nustatytos transporto priemonės rinkos vertės (6 197 Eur) atėmus 2 045 Eur likutinę jos vertę. Vertinimo metu buvo įvertinti esminiai kriterijai: transporto priemonės pagaminimo metai, faktinė rida, techninė būklė, komplektacija, taip pat galimi esminiai skirtumai. Liekanų vertė (sveikų dalių vertė) buvo nustatyta pagal organizuotą automobilio pardavimą aukciono būdu.

Pareiškėjas nesutiko su draudiko perskaičiuota draudimo išmoka ir kreipėsi į Lietuvos banką, prašydamas išnagrinėti kilusį ginčą. Pareiškėjas draudikui kėlė reikalavimą draudimo išmoką apskaičiuoti vadovaujantis Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio rinkos verte – 8 450 Eur, ir atlyginti nepriklausomo vertintojo paslaugų išlaidas – 338,80 Eur.

Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepiamas. Jame draudikas nurodė, kad UAB „Smart claims“ nustatyta automobilio rinkos vertė ir taikyta vertinimo metodika yra objektyvesnė ir labiau pagrįsta nei Vertinimo ataskaitoje, nes ji paremta platesne geografine imtimi bei realiomis regiono rinkos sąlygomis, o ne vien aukštesnio ekonominio lygio valstybės (Vokietijos) rinkos duomenimis.

Draudikas laikosi pozicijos, kad, vertinant automobilio rinkos vertę po eismo įvykio, svarbu vadovautis objektyviais duomenimis, atspindinčiais realias rinkos sąlygas.

Draudiko vertinimu, nėra pagrindo pareiškėjui atlyginti nepriklausomo vertintojo paslaugų išlaidų, nes draudimo išmoka buvo apskaičiuota ir išmokėta neatsižvelgiant į šį vertinimą. Vertinimo ataskaita neturėjo įtakos draudiko sprendimui dėl automobiliui padarytos žalos dydžio nustatymo ir draudikas visiškai nesivadovavo Vertinimo ataskaitoje pateiktais duomenimis.

Draudikas nurodė, kad surinko pakankamai duomenų ir pagrįstai apskaičiavo draudimo išmokos, atlyginančios pareiškėjo dėl eismo įvykio patirtą žalą, dydį, todėl prašė pareiškėjo reikalavimus atmesti kaip nepagrįstus.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių (toliau - Ginčų nagrinėjimo taisyklės) 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad šalių nesutarimas kilo dėl: 1) draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos dydžio; 2) draudiko atsisakymo atlyginti 338,80 Eur už nepriklausomo turto vertintojo paslaugas.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, būtina įvertinti, ar draudikas: 1) tinkamai nustatė ir pagrindė apskaičiuotos automobilio rinkos vertės ir draudimo išmokos dydžius; 2) pagrįstai atsisakė atlyginti 338,80 Eur už nepriklausomo vertintojo paslaugas.

1. Dėl draudiko nustatytos automobilio rinkos vertės ir apskaičiuotos draudimo išmokos dydžio pagrįstumo

TPVCAPD reguliuojamas TPVCAPD įstatymo (toliau – TPVCAPDĮ) ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatomis.

TPVCAPDĮ 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad draudimo išmoka šio įstatymo nustatyta tvarka mokama dėl nukentėjusiems tretiesiems asmenims padarytos žalos, kai už žalą atsakingiems asmenims valdant ar naudojant transporto priemonę atsiranda civilinė atsakomybė. Pagal transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartį, kaip nuostolių draudimo sutartį, mokama draudimo išmoka yra skirta atlyginti žalą, per eismo įvykį padarytą asmeniui, turtui ir neturtinei žalai, taip pat nuostoliams, atsiradusiems kaip eismo įvykio padarinys, kompensuoti (TPVCAPDĮ 2 straipsnio 2 ir 5 dalys). Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo tikslas – garantuoti dėl šiuo draudimu apdraustos transporto priemonės poveikio eismo įvykio metu nukentėjusių ir patyrusių žalą trečiųjų asmenų nuostolių atlyginimą įstatyme ir sutartyje nustatytos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo suma, taip pat užtikrinti transporto priemonę naudojančių valdytojų turtinius interesus, susijusius su civiline atsakomybe, kilusia naudojant šiuo draudimu apdraustą transporto priemonę.

Šiuo atveju tarp šalių nėra ginčo, kad įvyko draudžiamasis įvykis, tačiau pareiškėjas teigia, kad draudikas neteisingai apskaičiavo automobilio rinkos vertę ir, apskaičiuodamas draudimo išmoką, nepagrįstai taikė automobilio likutinės vertės išskaitymą.

Pareiškėjas nesutinka su draudiko vertintais automobilių skelbimais, kurių pagrindu buvo nustatyta pareiškėjo automobilio vidutinė rinkos kaina. Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjas akcentavo tai, kad draudikas automobilio rinkos vertę nustatė remdamasis tik Lietuvos ir Latvijos rinkoje parduodamų automobilių skelbimais, o objektyviai automobilio rinkos vertei nustatyti būtina atsižvelgti į platesnės – visos ES – rinkos kainų duomenis. Nesutikdamas su pareiškėjo pateiktais duomenimis, draudikas nurodo, kad jo apskaičiuota draudimo išmoka atitinka teisės aktų nuostatas, todėl draudikas neturi pareigos pareiškėjui išmokėti papildomos draudimo išmokos.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, o TPVCAPDĮ 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Šią nuostatą atkartoja Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių¹ (toliau – Taisyklės) 13 punktas.

Taisyklių 14 punkte nustatyta, kad žalos dėl turto sunaikinimo dydis nustatomas pagal sunaikinto turto rinkos vertę iki sunaikinimo ir likutinę vertę po eismo įvykio. Turtas laikomas sunaikintu, kai jį remontuoti ekonomiškai netikslinga. Turtą remontuoti ekonomiškai netikslinga, jeigu būtinos remonto išlaidos yra lygios 75 procentams turto rinkos vertės iki eismo įvykio arba didesnės.

TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad atsakingas draudikas moka per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką, neviršijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumą, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo.

Kartu pažymėtina tai, kad draudimo išmokos mokėjimas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties pagrindu yra susijęs su apdraustos transporto priemonės valdytojų civiline atsakomybe, todėl, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis Civilinio kodekso (toliau – CK) 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo. Žalos atlyginimu turi būti siekiama grąžinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalą, būtų iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatomas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita².

¹ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795.

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015.

Vertinamų ginčo aplinkybių kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys į kasacinio teismo išaiškinimą, kad, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalis turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti³.

Pažymėtina, kad TPVCAPDĮ ir Taisyklių nuostatos automobilio rinkos vertės apskaičiavimo nereglamentuoja, tačiau iš bylos duomenų matyti, kad draudikas, apskaičiuodamas draudimo išmoką, vadovavosi ir Turto ir verslo vertinimo metodikos⁴ 56, 57 ir 61 punktais. Turto ir verslo vertinimo metodikos 56 ir 57 punktuose yra nurodyta: „Lyginamuoju metodu nustatoma turto rinkos vertė“ (56 punktas), „Lyginamojo metodo esmė – vertinamo turto palyginimas su analogišku arba panašiu turtu, kurių sandorių kainos yra žinomos turto vertintojui“ (57 punktas). Turto ir verslo vertinimo metodikos 58.1 punkte numatyta, kad taikant lyginamąjį metodą surenkama informacija apie ne mažiau kaip 3 per paskutinius dvylika mėnesių įvykusių analogiško arba panašaus turto sandorių kainas, o 61 punkte nurodyta, kad, nesant informacijos apie 58.1 punkte nustatytų sandorių kainas, naudojama informacija apie analogiško arba panašaus turto pasiūlos kainas.

Pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko apskaičiuotu draudimo išmokos dydžiu, pretenzijoje draudikui nurodė, kad automobilio rinkos vertės nustatymas yra neteisingas ir nepagrįstas, nes draudikas vertinime pasirinko netinkamus, neobjektyvius ir nepatikimus palyginamuosius objektus bei naudojo ydingą metodiką pagrįstus duomenis. Pareiškėjo teigimu, draudiko parinktas pirmasis palyginamasis objektas yra prastos būklės; antrasis palyginamasis objektas negali būti laikomas palyginamuoju, nes nuoroda veda į visai kitą skelbimą; trečiasis palyginamasis objektas yra su *M-paketo* modifikacija, tačiau, pagal VIN duomenis, tai neatitinka tikrovės, todėl komplektacija nepagrįstai prilyginta jo automobiliui; ketvirtasis palyginamasis objektas be VIN kodo, todėl neįmanoma patikrinti faktinės komplektacijos ir būklės. Be kita ko, pareiškėjas nurodė, kad automobilių skelbimų rinka apribota tik Lietuva ir Latvija. Pareiškėjas pretenzijoje draudikui taip pat nurodė, kad draudiko parinkti palyginamųjų objektų skelbimai yra prastos kokybės, dėl to palyginamųjų objektų duomenys negali būti laikomi patikimais.

Vertinant šiuos pareiškėjo argumentus, atkreiptinas dėmesys, kad draudikas, perskaičiuodamas galutinę automobilio rinkos vertę, atsižvelgė į šiuos pareiškėjo argumentus, vietoje nebegaliojančio palyginamojo objekto skelbimo įtraukė naują palyginamąjį objektą Lenkijos rinkoje, taip pat paaiškino, kad, vertinant automobilio rinkos vertę, parinktuose palyginamuosiuose objektų skelbimuose nebuvo jokių trūkumų, galinčių mažinti rinkos vertę. Automobilio rinkos vertei perskaičiuoti buvo parinkti 5 artimiausiai esantys palyginamieji modeliai pagal pareiškėjo automobilį ir pagal tą dieną galiojančius skelbimus iš Lietuvos, Vokietijos, Austrijos, Lenkijos ir Latvijos. Taigi, nesutiktina su pareiškėjo argumentu, kad draudiko parinkti palyginamieji objektai yra netinkami, o naudota metodika ydinga.

Atkreiptinas dėmesys, kad pareiškėjas nepateikė jokių objektyvių duomenų (tik subjektyvius paaiškinimus), kurie pagrįstų, kad draudiko parinkti palyginamieji objektai yra neobjektyvūs ir nepatikimi, iš esmės skiriasi nuo eismo įvykio metu apgadinto pareiškėjo automobilio, t. y. pareiškėjo automobilio įranga yra speciali ir turi esminės įtakos automobilio kainai.

Papildomai pažymėtina, kad draudikas Lietuvos bankui pateikė palyginamųjų objektų, kuriais vadovaujantis buvo apskaičiuota automobilio rinkos vertė, skelbimų duomenis bei atlikto automobilio rinkos vertinimo duomenis.

Draudiko pateiktais duomenimis, galutinė automobilio „BMW 530D“ vidutinė rinkos vertė (6 197 Eur) buvo nustatyta įvertinant automobilių technines savybes, pagaminimo metus, ridą, kėbulo tipą bei lyginamųjų objektų kainas Europos rinkose. Vertinama transporto priemonė – 2007 m. gamybos „BMW 530D“ universalas su dyzeliniu 3.0 l varikliu (173 kW), automatine pavarų dėže ir 365 446 km faktine rida.

Kaip minėta, vertinimas atliktas taikant lyginamųjų objektų metodą, parenkant penkias panašias transporto priemones iš skirtingų šalių – Latvijos, Lenkijos, Austrijos, Lietuvos ir Vokietijos, to ir reikalavo pats pareiškėjas. Visi palyginamieji objektai yra to paties modelio, su

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018.

⁴ Patvirtintos 2012 m. balandžio 27 d. Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu Nr. 1K-159 „Dėl turto ir verslo vertinimo metodikos patvirtinimo“.

identišku varikliu ir transmisija, dauguma – universalai, turi M-paketą, atnaujinto („facelift“) modelio versijos. Šie automobiliai vertinami kaip pakankamai artimi pagal techninius ir funkcinius parametrus, todėl tinkami naudoti rinkos vertei nustatyti.

Palyginamųjų automobilių siūlomos kainos svyravo nuo 5 900 iki 6 600 Eur, o ridų intervalas – nuo 282 000 iki 369 000 km. Apskaičiuota lyginamųjų objektų vidutinė kaina sudarė 6 407,20 Eur, o vidutinė rida – 329 600 km. Kadangi vertinama transporto priemonė turi didesnę ridą nei lyginamųjų objektų vidurkis, rinkos vertei taikytas ridos korekcijos koeficientas. Vadovaujantis Lietuvos vertintojų rūmų parengta skaičiuokle, nustatytas koregavimo dėl ridos koeficientas $K_r = -3,28$ proc., jis įvertina ridos perviršio įtaką transporto priemonės nusidėvėjimui ir likutinei vertei. Pritaikius ridos korekciją prie vidutinės lyginamosios vertės, galutinė transporto priemonės rinkos vertė apskaičiuota taip: $V_{kr} = 6\,407,20 \text{ Eur} - 3,28 \text{ proc.} = 6\,197 \text{ Eur}$.

Lietuvos banko vertinimu, draudiko automobilio rinkos vertės apskaičiavimo metodas atitinka teisės aktuose įtvirtintas automobilio rinkos vertės nustatymo taisykles. Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes ir vadovaujantis turto vertinimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis, darytina išvada, kad draudikas, apskaičiuodamas automobilio rinkos vertę, vadovavosi teisės aktuose įtvirtintais reikalavimais, pagrįstai įvertino lyginamų beveik identiškų transporto priemonių sandorių kainas ir apskaičiuotą vidutinę pareiškėjo automobilio rinkos kainą ir jos pagrindu apskaičiavo galutinę draudimo išmoką. Atsižvelgiant į rinkos situaciją, lyginamųjų objektų analizę, techninius automobilio parametrus ir nustatytą ridos koregavimo poveikį, sutiktina su draudiko apskaičiuota automobilio „BMW 530D“ (2007 m.) vidutine rinkos verte – 6 197 Eur.

Sistemiškai ir lingvistiškai vertinant teisės aktų ir teismų praktikos nuostatas, svarbu pažymėti, kad nagrinėjamu atveju draudikas neturi pareigos pareiškėjui pateikti analogiškų automobilių. Pagal minėtas teisės aktų nuostatas, jeigu transporto priemonė yra laikoma sunaikinta, tai draudikas privalo pareiškėjui išmokėti draudimo išmoką, kuri nustatoma pagal *sunaikinto turto rinkos vertę iki sunaikinimo ir likutinę vertę po eismo įvykio*.

Pareiškėjas kreipimesi į Lietuvos banką taip pat teigia, kad draudikas, apskaičiuodamas draudimo išmoką, iš nustatytos automobilio rinkos vertės nepagrįstai išskaičiavo automobilio likutinę vertę. Atkreiptinas dėmesys, kad kreipimesi pareiškėjas iš esmės neginčija draudiko apskaičiuotos automobilio likutinės vertės dydžio ir jos nustatymo būdo, tačiau ginčija likutinės vertės išskaitymo faktą.

Kaip minėta, Taisyklių 14 punkte nustatyta, kad žalos dėl turto sunaikinimo dydis nustatomas pagal sunaikinto turto rinkos vertę iki sunaikinimo ir likutinę vertę po eismo įvykio. Turtas laikomas sunaikintu, kai jį remontuoti ekonomiškai netikslinga. Turtą remontuoti ekonomiškai netikslinga, jeigu būtinos remonto išlaidos yra lygios 75 procentams turto rinkos vertės iki eismo įvykio arba didesnės.

Kai automobilis patiria tokį sugadinimą, kai jo remontas yra ekonomiškai netikslingas (automobilis laikomas sunaikintu), draudikas turi atlyginti tikrąją patirtą žalą, o ne automobilio visą rinkos vertę. Taip daroma todėl, kad sugadintas automobilis vis dar turi vertę – sveikas jo dalis galima parduoti. Jei draudikas išmokėtų visą automobilio rinkos vertę atitinkančią sumą, o sveikos dalys liktų pareiškėjui, pareiškėjas gautų dvigubą naudą (TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalis, CK 6.251 straipsnis).

Automobilio likutinę vertę draudikas nustatė vadovaudamasis Koeficientų apgadintoms kelių transporto priemonėms taikymo tvarkos aprašo⁵ (toliau – Aprašas) nuostatomis, t. y. apklausiant aukciono dalyvius.

Aprašo 69.1 ir 69.2 papunkčiuose nurodyta, kad likutinė vertė gali būti nustatoma vienu ar keliais nurodytais būdais, t. y. atliekant rinkos kainų tyrimą (Aprašo 69.1 papunktis) ir (arba) apklausiant aukciono dalyvius (Aprašo 69.2 papunktis). Liekanų vertė (sveikų dalių vertė) buvo nustatyta pagal organizuotą automobilio pardavimą aukciono būdu, didžiausias gautas pasiūlymas – 2 045 Eur. Todėl nagrinėjamu atveju nėra pagrindo teigti, kad draudikas neteisingai apskaičiavo automobilio likutinę vertę ar apskaičiuodamas draudimo išmoką nepagrįstai ją išskaičiavo iš nustatytos automobilio rinkos vertės.

⁵ Patvirtintas Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos direktoriaus 2020 m. rugsėjo 22 d. įsakymu Nr. V1-118 „Dėl Koeficientų apgadintoms kelių transporto priemonėms taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko apskaičiuotu draudimo išmokos dydžiu, reikalauja draudimo išmoką skaičiuoti vadovaujantis Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio rinkos verte.

Atsižvelgiant į pirmiau minėtas per eismo įvykį patirtos žalos nustatymą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas, pažymėtina, kad turto vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra vienas iš, bet ne vienintelis, žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, todėl turėtų būti vertinama atsižvelgiant į visų turimų – taigi, tiek draudiko, tiek pareiškėjo pateiktų – įrodymų visumą. Konstatavus minėtą aplinkybę, kartu darytina išvada, kad turto vertinimo ataskaitos buvimas savaime nesuponuoja ir prielaidos, kad ji turi didesnę įrodomąją galią nei kiti įrodymai, ir savaime jų nepaneigia, nes, kaip jau minėta, turto vertinimo ataskaita yra viena iš įrodinėjimo priemonių, ji turi būti vertinama kartu su kitais įrodymais pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles.

Įvertinus draudiko paaiškinimus ir Vertinimo ataskaitoje pateiktą automobilio rinkos vertės skaičiavimą, darytina išvada, kad draudikas nurodo nesivadovavęs Vertinimo ataskaita, nes joje apskaičiuotą automobilio rinkos vertės skirtumą iš esmės lėmė tai, kad nepriklausomas vertintojas naudojo neobjektyviai parinktus palyginamuosius objektus – dalies jų rida gerokai skiriasi nuo vertinamos pareiškėjo transporto priemonės. Toks palyginamųjų automobilių pasirinkimas turi tiesioginės įtakos bendrai vertės sumai, nes ridų skirtumai lemia iškreiptą kainų lygį ir dirbtinai padidina nustatytą rinkos vertę, net ir atsižvelgus į vertinime naudojamus vertės mažinimo koeficientus dėl ridos. Be kita ko, Vertinimo ataskaitoje parinkti palyginamieji objektai parduodami tik Vokietijos rinkoje, todėl, draudiko teigimu, tokiais duomenimis remtis nėra tikslinga ir objektyvu, nes ši šalis pasižymi aukštesniu ekonominiu lygiu, didesnėmis gyventojų pajamomis ir stipresne vartotojų perkamąja galia. Dėl šių priežasčių automobilių kainos Vokietijoje yra daug didesnės nei Rytų ar Vidurio Europos šalyse. Galiausiai draudikas, apskaičiuodamas draudimo išmoką, pagrįstai rėmėsi ir CK 6.200 straipsnyje įtvirtintu ekonomiškumo principu, kurio pagrindu draudimo išmoka buvo apskaičiuota ne pagal brangiausius rinkoje esančius pasiūlymus, o įvertinus vidutines panašių automobilių kainas.

Įvertinus visas nustatytas aplinkybes, taikytinus teisės aktus ir pateiktų įrodymų visumą, darytina išvada, kad draudikas automobilio rinkos ir likutinę vertės apskaičiavo teisėtai, pagrįstai ir laikydamasis galiojančių teisės aktų reikalavimų bei visiško nuostolių atlyginimo principo. Draudikas tinkamai taikė transporto priemonės sunaikinimo atveju taikytiną žalos nustatymo metodiką, pagrįstai įvertino palyginamųjų transporto priemonių sandorių kainas, techninius automobilio parametrus, ridą ir rinkos situaciją, o nustatyta automobilio vidutinė rinkos vertė – 6 197 Eur – laikytina pagrįsta. Taip pat nėra pagrindo pripažinti, kad automobilio likutinė vertė buvo nustatyta ar išskaičiuota nepagrįstai, nes ji apskaičiuota Apraše nustatytu būdu ir patvirtinta aukciono rezultatais. Todėl konstatuotina, kad draudiko apskaičiuotas draudimo išmokos dydis yra teisėtas ir pagrįstas.

2. Dėl vertinimo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjas Lietuvos banko prašė įpareigoti draudiką atlyginti 338,80 Eur už nepriklausomo turto vertintojo samdymą ir Vertinimo ataskaitos parengimą.

Vadovaujantis CK 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, prievolės turi būti vykdomos sąžiningai, tinkamai ir nustatytais terminais pagal įstatymų ar sutarties nurodymus, o kai tokių nurodymų nėra, vadovaujantis protingumo kriterijais. Jeigu vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus. Kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperotis).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas. Tai reiškia, kad įstatyme būtent draudikui numatyta prievolė nustatyti padarytos žalos dydį. TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje taip pat nurodyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo.

Vis dėlto, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, šios išlaidos turi būti atlygintos tuomet, jei jas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateikta turto vertinimo ataskaita, pakartotinai įvertina apskaičiuotą draudimo išmoką ir, pripažindamas tai, kad draudimo išmoka

buvo neteisingai apskaičiuota, išmoka draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal vertinimo ataskaitoje nurodytus duomenis.

Iš ginčo šalių pateiktų duomenų matyti, kad draudikas buvo apskaičiavęs 3 972 Eur draudimo išmoką. Pareiškėjas su draudiko apskaičiuota suma nesutiko ir kreipėsi į nepriklausomą turto vertintoją, prieš tai nepateikęs draudikui pretenzijos dėl galimai neteisingai nustatyto žalos dydžio ir nesulaukęs galutinio oficialaus draudiko sprendimo.

Viena vertus, iš Lietuvos bankui pateiktų duomenų matyti, kad draudikas draudimo išmokos dydį perskaičiavo jau po pareiškėjo pateiktos Vertinimo ataskaitos. Kita vertus, draudikas nurodo, kad išanalizavęs gautą Vertinimo ataskaitą su ja nesutiko, nes Vertinimo ataskaitoje buvo esminių skirtumų tarp transporto priemonės palyginamųjų objektų ridos, buvo vertinami brangiausi palyginamieji objektai Vokietijos rinkoje.

Draudiko teigimu, siekdamas kompromiso su pareiškėju, perskaičiuodamas draudimo išmoką draudikas įtraukė vieną brangesnį palyginamąjį objektą ir pašalino pigesnį, vėliau įtraukė papildomą palyginamąjį objektą, tačiau draudimo išmoka buvo apskaičiuota ir išmokėta neatsižvelgiant į Vertinimo ataskaitoje pateiktus duomenis. Nepriklausomo eksperto išvada neturėjo jokios įtakos draudiko sprendimui dėl transporto priemonei padarytos žalos dydžio nustatymo ir draudikas visiškai nesivadovavo minėtoje ataskaitoje pateiktais duomenimis ir išvadomis. Pažymėtina, kad galutinis draudiko apskaičiuotas draudimo išmokos dydis – 4 152 Eur – yra tik 180 Eur didesnis, palyginti su pirmu skaičiavimu. Be to, pareiškėjo pateiktoje Vertinimo ataskaitoje nurodyta automobilio rinkos vertė (8 450 Eur) yra gerokai, t. y. 2 253 Eur, didesnė nei draudiko nustatyta automobilio rinkos vertė (6 197 Eur).

Taigi, iš pateiktų duomenų darytina išvada, kad draudikas nesivadovavo Vertinimo ataskaitoje nustatyta automobilio rinkos verte, nes nepriklausomo vertintojo parinktų palyginamųjų objektų rida akivaizdžiai skyrėsi nuo vertinamo automobilio ir buvo vertinami brangiausi palyginamieji objektai Vokietijos rinkoje.

Įvertinus minėtas aplinkybes, darytina išvada, kad draudikui šiuo konkrečiu atveju nekilo pareiga atlyginti pareiškėjui 338,80 Eur už vertintojo paslaugas, nes pareiškėjas į turto vertintoją kreipėsi savo iniciatyva, tam nesant objektyvios būtinybės.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis